

ไตรสิกขากับการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล

Threefold Training (Tri-sikkha) and Instructional Management in the Digital Age

Received: August 25, 2024
Revised: December 01, 2024
Accepted: December 06, 2024

พระมหาโกศล ธีรปญโญ (มาดี)¹
Phramahakosol Theerapanyo (Madee)
(phumngam9999@gmail.com)

บทคัดย่อ

การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเพื่อจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล มีประสิทธิภาพมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนทั้งทางวิชาการและคุณธรรม โดยผู้สอนที่กระตือรือร้นและสามารถปรับตัวให้ทันกับความรู้ใหม่ ๆ จะสามารถให้คำปรึกษาและควบคุมชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและกิจกรรมต่าง ๆ ในการสอน จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและมีความหมาย การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของกระบวนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในการใช้ชีวิตและการทำงานในยุคดิจิทัล

หลักไตรสิกขาในพระพุทธศาสนา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา หมายถึง หลักการหรือข้อที่จะต้องศึกษา 3 อย่าง หรือข้อปฏิบัติที่เป็นหลักศึกษา คือ ฝึกหัดอบรมกาย วาจา จิตใจและปัญญา ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น มีบทบาทสำคัญในการฝึกฝนและพัฒนาคุณธรรมและปัญญาของผู้ที่นำไปปรับประยุกต์ใช้ การนำหลักไตรสิกขามาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนจะช่วยปลูกฝังคุณธรรมและสติปัญญาแก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการวางรากฐานที่มั่นคงต่อการดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพและมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมในอนาคตอีกด้วย

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอน, ไตรสิกขา, ยุคดิจิทัล, การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้

¹ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การสอนสังคมศึกษา) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Doctor of Education in Teaching Social Studies, Faculty of Education, Mahachulalongkomrajavidyalaya University

Abstract

The application of the Threefold Training (Tri-Sikkha) principles to digital-era teaching and learning is essential in enhancing both academic achievement and moral development of learners. Enthusiastic educators who can adapt to new knowledge are able to effectively guide and manage the classroom. The use of digital technologies and various teaching activities fosters deeper, meaningful learning for students. Behavioral changes in learners arise from effective learning experiences, which serve as indicators of success in teaching processes that promote essential skills and attributes for life and work in the digital age.

In Buddhism, Tri-Sikkha refers to the principles of training the body, speech, mind, and wisdom to achieve greater perfection. These principles play a significant role in fostering moral development and wisdom in individuals who apply them. Integrating the Threefold Training into teaching can effectively cultivate virtues and intellect in learners, providing a solid foundation for their future lives and contributing to a socially responsible mindset in the digital age

Keywords: Teaching and Learning Management, Threefold Training (Tri-Sikkha), Digital Era, Learning Quality Development

บทนำ

ยุคดิจิทัล (Digital Age) หรือที่เรียกว่า "ยุคข้อมูล" หรือ "ยุคอินเทอร์เน็ต" เป็นช่วงเวลาเทคโนโลยีดิจิทัลกลายเป็นส่วนสำคัญและมีอิทธิพลต่อทุกด้านของชีวิตประจำวัน ตั้งแต่การสื่อสาร การทำธุรกิจ การศึกษา การบันเทิง ไปจนถึงการทำงาน และการดำเนินกิจกรรมทางสังคม เทคโนโลยีดิจิทัลที่สำคัญที่ขับเคลื่อนยุคนี้ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต สมาร์ทโฟน อุปกรณ์ที่เชื่อมต่อกับเครือข่ายต่าง ๆ รวมถึงระบบคลาวด์ (Cloud) ที่ทำให้ข้อมูลสามารถจัดเก็บและเข้าถึงได้จากทุกที่ทุกเวลา

ลักษณะสำคัญของยุคดิจิทัล คือ การเข้าถึงข้อมูลที่รวดเร็วและสะดวก โดยในยุคดิจิทัล ข้อมูลสามารถถูกสร้าง แบ่งปันและเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว เพียงแค่มีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ทุกคนสามารถค้นหาข้อมูลที่ต้องการได้จากแหล่งข้อมูลที่

หลากหลาย ทั้งในรูปแบบของข้อความ ภาพ เสียง หรือวิดีโอ ในลักษณะที่ไม่เคยมีมาก่อนในยุคก่อนหน้า ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในการดำเนินชีวิต เช่น การเรียนรู้และการทำงานที่สามารถทำได้จากทุกที่ผ่านทางออนไลน์ การสื่อสารที่ทันสมัย โดยการสื่อสารในยุคดิจิทัลไม่จำกัดแค่การโทรศัพท์หรือส่งจดหมายเหมือนในอดีต แต่มีหลากหลายช่องทางที่สะดวกและรวดเร็ว เช่น อีเมล แชนทอนไลน์ การประชุมผ่านวิดีโอคอล หรือแม้แต่การใช้โซเชียลมีเดีย เป็นต้น ซึ่งช่วยให้ผู้คนสามารถติดต่อสื่อสารข้ามเวลาและสถานที่ได้อย่างไร้ขีดจำกัด รวมถึง การพัฒนาของอุตสาหกรรมและการทำธุรกิจ โดยธุรกิจในยุคดิจิทัลได้รับการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก จากการดำเนินงานที่จำเป็นต้องพบปะหรือใช้งานในที่ทำงานเป็นหลัก กลายเป็นการทำธุรกิจที่มีการใช้เทคโนโลยีในการจัดการ ระบบอัตโนมัติ การตลาดออนไลน์ การขายสินค้าผ่านเว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ การซื้อขายและการชำระเงินออนไลน์ทำให้การทำธุรกิจเป็นไปได้ในลักษณะไร้พรมแดน และเข้าถึงลูกค้าจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว และการใช้งานเทคโนโลยีในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเทคโนโลยีดิจิทัลได้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลสุขภาพ การใช้งานแอปพลิเคชันในการตรวจสอบสุขภาพ การติดตามการออกกำลังกาย หรือแม้กระทั่งการใช้เทคโนโลยีในการผ่าตัดหรือการรักษาโรคต่าง ๆ ผ่านการใช้หุ่นยนต์และระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) การทำงานจากระยะไกล (Remote Work) ก็กลายเป็นทางเลือกสำคัญในช่วงสถานการณ์โรคระบาดและยังคงได้รับความนิยมในหลายองค์กร

ยุคดิจิทัลได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายประการ ทั้งการเปลี่ยนแปลงในวงการการศึกษา ได้แก่ การศึกษาในยุคดิจิทัลได้รับการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญจากการใช้เทคโนโลยีในการสอนและการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนออนไลน์หรือการเรียนรู้จากระยะไกล (Distance Learning) กำลังกลายเป็นทางเลือกที่ได้รับความนิยมอย่างมาก ทั้งในระดับโรงเรียน มหาวิทยาลัย และการศึกษาตลอดชีวิต โดยไม่จำเป็นต้องเดินทางไปยังสถานที่เรียน ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาการเรียนรู้และแหล่งข้อมูลได้ตลอดเวลา ผ่านคอร์สออนไลน์หรือแพลตฟอร์มการศึกษาอื่น ๆ รวมถึง ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยมีการเชื่อมโยงและสร้างชุมชนออนไลน์ที่ผู้คนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือแบ่งปันความสนใจร่วมกันได้อย่างง่ายดายผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น Facebook, Twitter, Instagram, และ TikTok นอกจากนี้ ยังทำให้เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคมที่สามารถขยายไปทั่วโลกได้รวดเร็วมากขึ้นผ่านสื่อดิจิทัล และการพัฒนาของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) และการเรียนรู้ของเครื่องมือ (Machine Learning) โดยปัจจุบันปัญญาประดิษฐ์ และการเรียนรู้ของเครื่องมือ กำลังเข้ามามีบทบาทในทุกภาคส่วน ตั้งแต่

การวิเคราะห์ข้อมูล การทำนายผลลัพธ์ ไปจนถึงการพัฒนาแอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างแม่นยำและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เทคโนโลยีเหล่านี้ ไม่เพียงแค่เปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานขององค์กร แต่ยังเปลี่ยนแปลงวิธีการคิดและการตัดสินใจของมนุษย์ด้วย

เมื่อกล่าวถึง ไตรสิกขา หรือ Threefold Training หมายถึง การฝึกฝนในสามด้านหลักที่สำคัญในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งจะช่วยให้อุทิศตนสามารถพัฒนาจิตใจและปัญญา เพื่อไปสู่การหลุดพ้นจากทุกข์ตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ไตรสิกขา ประกอบด้วย ศีล คือ การฝึกหัดให้มีความประพฤติที่งดงามและเป็นระเบียบ เพื่อควบคุมการกระทำของร่างกายและคำพูด ซึ่งเป็นการสร้างฐานจิตที่มั่นคงและสามารถช่วยให้จิตใจสงบและพ้นจากการกระทำที่เป็นบาปหรือการทำร้ายผู้อื่น โดยศีลมีข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการไม่ทำร้ายชีวิตของสัตว์ ไม่ลักขโมย ไม่พูดเท็จ เป็นต้น สมาธิ คือ การฝึกให้จิตใจมีความตั้งมั่นและมั่นคง ไม่ฟุ้งซ่าน สามารถกำหนดจิตในสิ่งที่ต้องการได้ ซึ่งเป็นการฝึกการทำสมาธิ เช่น การเจริญสติและการฝึกการมีสมาธิในการทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยจิตที่มีสมาธิและไม่หวั่นไหวต่อสิ่งรบกวนจากภายนอก การฝึกสมาธิช่วยให้จิตใจสงบและสามารถเห็นความจริงของชีวิตได้ชัดเจนขึ้น และ ปัญญา คือ การมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะการเข้าใจในเรื่องของ อนิจจัง (ความไม่เที่ยง), ทุกขัง (ความทุกข์) และ อนัตตา (ความไม่มีตัวตน) ซึ่งเป็นการมองโลกและชีวิตอย่างถูกต้องตามธรรมชาติ การพัฒนาปัญญาจะช่วยให้บุคคลสามารถมองเห็นความจริงที่แท้จริง และหลีกเลี่ยงการยึดติดหรือหลงทางในความคิดและอารมณ์

ด้วยเหตุที่ปัจจุบัน เป็นยุคที่ดิจิทัลและสังคมเปลี่ยนแปลงไปในทุกด้าน วิธีการดำเนินชีวิตของคนก็เปลี่ยนไป การพัฒนาคนให้มีศักยภาพจนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขจึงเป็นส่วนสำคัญ ซึ่งการพัฒนาดังกล่าว ต้องพัฒนาผ่านการเรียนการสอนที่มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและตอบโจทย์ของโลกยุคปัจจุบัน และการพัฒนานี้ต้องควบคู่กันทั้งการพัฒนาภายใน ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา (ไตรสิกขา) และการพัฒนาภายนอก ได้แก่ ทักษะในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

การเรียนการสอนที่ถึงพร้อมด้วยไตรสิกขาในยุคดิจิทัล หมายถึง การพัฒนากระบวนการศึกษาให้สมดุลและครอบคลุมทั้งสามด้านของไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิและปัญญา ในบริบทของสังคมดิจิทัลที่เทคโนโลยีและการเชื่อมต่อข้อมูลมีบทบาทสำคัญ คือ ศีล เป็นการเรียนการสอนในยุคดิจิทัลที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่ไปกับการใช้เทคโนโลยี โดยผู้เรียนได้รับการปลูกฝังเรื่องความรับผิดชอบในการใช้ข้อมูล

และเทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม รวมถึง การเคารพสิทธิของผู้อื่นในโลกออนไลน์ เช่น การไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ การปฏิบัติตามกฎของสังคมดิจิทัล และการมีมารยาทในการสื่อสารออนไลน์ เป็นต้น มีความสัมพันธ์กับหลัก สมาธิ ความตั้งใจมั่น สามารถเข้าถึงข้อมูลและสิ่งเร้าได้อย่างรวดเร็ว การฝึกสมาธิจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถมีสติในการใช้เทคโนโลยีและจัดการกับข้อมูลจำนวนมากได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนการสอนควรส่งเสริมการฝึกสติ สมาธิและการควบคุมตนเอง ที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ รวมถึง การใช้เทคโนโลยีและการทำงานออนไลน์เป็นแนวทางในการการพัฒนาปัญญา ซึ่งหมายถึง ความรู้ ความมีเหตุผลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงข้อมูลและความรู้ได้อย่างไม่จำกัด

การจัดการเรียนการสอนตามหลักธรรมไตรสิกขาในยุคดิจิทัล สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาทางปัญญา จริยธรรมและจิตใจ ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลให้สอดคล้องกับการปลูกฝังจริยธรรม การใช้เทคโนโลยีอย่างรับผิดชอบ เช่น การใช้อินเทอร์เน็ตและสื่อโซเชียลมีเดียอย่างมีจริยธรรม การเคารพสิทธิผู้อื่น การหลีกเลี่ยงการละเมิดกฎหมายดิจิทัล เป็นต้น นอกจากนี้ ยังต้องมีการพัฒนาสมาธิซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ การฝึกสมาธิสามารถช่วยให้นักเรียนมีความตั้งใจจดจ่อในกิจกรรมการเรียนรู้ และสามารถเลือกสรรข้อมูลที่มีคุณค่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยปัญญาในการวิเคราะห์ข้อมูล การตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งการบูรณาการหลักไตรสิกขาในกระบวนการเรียนการสอนยุคดิจิทัลนี้ จะช่วยให้นักเรียนไม่เพียงแต่เรียนรู้ทักษะทางวิชาการและเทคโนโลยี แต่ยังพัฒนาตนเองในด้านจริยธรรมและจิตใจอย่างสมดุล พร้อมรับมือกับความท้าทายในโลกดิจิทัลอย่างมีสติและปัญญา

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล

การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การวางแผนและออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาได้ แนวคิดนี้ครอบคลุมทั้งการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การเลือกใช้สื่อการสอนและเทคนิคการสอนที่เหมาะสม การจัดลำดับเนื้อหาวิชา การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมถึง การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ถือเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาจะสำเร็จผลหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนการสอนทั้งสิ้น

(กิติมา ปรีดีติติก, 2532) นอกจากการจัดการเรียนสอนที่ดีแล้ว ผู้สอนเองก็ต้องพัฒนาให้มีประสิทธิภาพการสอน มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นผู้ขยันขันแข็ง มีความสามารถและกระตือรือร้นในการเรียนการสอน เป็นคนซื่อสัตย์สุจริต น่าไว้วางใจ รักษาสัญญาที่ให้ไว้กับนักเรียนเสมอ เข้ากับนักเรียนได้ดี ให้คำปรึกษาด้วยดี เปิดโอกาสให้มีการอภิปรายในชั้นเรียน สามารถควบคุมชั้นเรียนได้ กระตุ้นให้นักเรียนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ให้ความรู้แก่นักเรียนได้ทันกับความรู้ใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอและมีอารมณ์ดีด้วย

การเรียนการสอนจึงเป็นวิธีการเชิงระบบ สามารถพิสูจน์และทดสอบได้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ในขณะที่กระบวนการจัดการ เป็นวิธีการใช้ความพยายามของครูที่จะดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามขั้นตอนที่วางแผนไว้ ให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล โดยในกระบวนการจัดการเรียนการสอนนั้น ต้องบูรณาการส่วนต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและกลมกลืนกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และความก้าวหน้าทางวิชาการ ผู้เรียน ผู้สอน สื่อรูปแบบวิธีการ ศิลปการสอน การวัดและการประเมินผล ตลอดจนปัจจัยสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่ในช่วงเวลาขณะที่ยังสอนได้อย่างดี

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนมีหลายแนวคิดที่ถูกพัฒนาและนำมาใช้ในวงการการศึกษา เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละบริบท โดยแต่ละแนวคิด มักมีพื้นฐานหรือหลักการที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนและลักษณะของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ตัวอย่างของแนวคิดต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่

1. แนวคิดการเรียนรู้แบบผู้เรียนเรียนรู้เอง คิดเอง (Constructivism) : แนวคิดนี้เน้นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-centered) โดยผู้เรียนจะสร้างความรู้จากประสบการณ์ที่ได้รับและสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมที่มีอยู่ โดยครูผู้สอนเพียงทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะและเป็นผู้สนับสนุนในการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาแนวคิดและทักษะของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนจะได้มีโอกาสสร้างความรู้จากการทดลอง ค้นคว้าและตั้งคำถาม รวมถึง การสื่อสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในกลุ่มเรียนด้วยกัน

2. แนวคิดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Integrated Learning) : เป็นการเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ให้มีความสัมพันธ์กัน เช่น การเรียนวิชาภาษาไทยกับการเรียนรู้ในสาขาวิชาอื่น ๆ เช่น สังคมศึกษา หรือวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงระหว่างความรู้ในแต่ละวิชา การเรียนรู้แบบนี้ จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

3. แนวคิดการเรียนรู้โดยการค้นคว้า (Inquiry-based Learning) : แนวคิดนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนตั้งคำถามและมีความอยากรู้เพื่อหาคำตอบหรือการแก้ปัญหาด้วยตัวเอง โดยใช้กระบวนการค้นคว้าและวิจัยเพื่อหาคำตอบหรือสร้างความเข้าใจใหม่ ๆ กระบวนการเรียนรู้จะเน้นการตั้งคำถาม การวางแผน การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์และการสรุปผล เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา

4. แนวคิดการเรียนรู้แบบการร่วมมือ (Cooperative Learning) : แนวคิดนี้เน้นให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันในกลุ่มเพื่อบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน การทำงานในกลุ่มช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ รวมถึง การเรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกับผู้อื่น การเรียนรู้แบบนี้ มีทั้งการเรียนรู้จากกันและกันและการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม การแก้ปัญหาร่วมกันและการสนับสนุนกันในกลุ่ม ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมากในการดำเนินชีวิตจริงในสังคม

5. แนวคิดการเรียนรู้ตามความสามารถ (Differentiated Instruction) : แนวคิดนี้เน้นการปรับรูปแบบการสอนให้เหมาะสมกับความสามารถและลักษณะของผู้เรียนแต่ละคน โดยการเรียนการสอนอาจจะถูกปรับเปลี่ยนในด้านเนื้อหา วิธีการสอนหรือกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้สอดคล้องกับจุดแข็งและจุดอ่อนของผู้เรียนแต่ละคน การเรียนรู้ในลักษณะนี้ ช่วยให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการสนับสนุนที่เหมาะสมกับระดับความสามารถและความต้องการในการเรียนรู้

6. แนวคิดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม (Experiential Learning) : แนวคิดนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการทำกิจกรรม โดยการเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากการลงมือปฏิบัติจริง ผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากประสบการณ์ที่ได้พบเจอและสะท้อนความคิดเห็นหรือการคิดวิเคราะห์จากกิจกรรมที่ได้ทำ กิจกรรมต่าง ๆ อาจเป็นการทดลองในห้องเรียน การเรียนรู้จากการเดินทาง หรือการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง

7. แนวคิดการเรียนรู้แบบมีผู้สอนเป็นผู้ช่วย (Teacher-centered Instruction) : แนวคิดนี้ ผู้สอนเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยการสอนมักจะเป็นการบรรยายหรือการอธิบายเนื้อหาให้ผู้เรียนได้รับความรู้โดยตรงจากผู้สอน แม้ว่าจะเน้นการสอนจากผู้สอน แต่ผู้เรียนยังสามารถถามคำถามและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ได้ตลอดเวลาและทุกกระบวนการ

8. แนวคิดการเรียนรู้แบบการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริง (Virtual Learning) : การเรียนการสอนในยุคดิจิทัลมีการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์และเครื่องมือดิจิทัลต่าง ๆ เพื่อสร้าง

สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา การเรียนรู้แบบนี้ ช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นและโอกาสในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนที่อาจไม่สามารถเข้าเรียนในรูปแบบปกติได้เป็นอย่างดี

9. แนวคิดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ (Creative Learning) : แนวคิดนี้มุ่งเน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน โดยการเรียนรู้จะเน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสแสดงออกทางความคิดและการทำงานสร้างสรรค์ เช่น การออกแบบ การประดิษฐ์ หรือการแก้ปัญหาด้วยแนวทางใหม่ ๆ เป็นต้น การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดริเริ่มและมีความคิดอย่างอิสระในการรู้ในสิ่งที่ตนต้องการรู้ด้วย

10. แนวคิดการเรียนรู้แบบสะท้อนกลับ (Reflective Learning) : แนวคิดนี้เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว โดยผู้เรียนจะต้องสะท้อนความคิดและประสบการณ์ที่ได้รับในการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีคุณค่ามากขึ้น การสะท้อนกลับนี้ จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้และปรับปรุงวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองในอนาคตได้

ในการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล สามารถประยุกต์ใช้แนวคิดต่าง ๆ เหล่านี้ โดยการใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับผู้เรียน เช่น การให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อสร้างความรู้จากประสบการณ์ รวมถึง การค้นคว้า การเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ผ่านเครื่องมือดิจิทัล และการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการทำงานกลุ่มหรือการเรียนรู้ร่วมมือ การปรับรูปแบบการสอนให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน และการใช้เครื่องมือดิจิทัล เช่น VR/AR หรือแพลตฟอร์มออนไลน์ในการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง จึงเป็นสิ่งสำคัญและการเรียนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริง ช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงเนื้อหาได้ทุกที่ทุกเวลา เพราะการใช้เทคโนโลยีทำให้การเรียนรู้มีความยืดหยุ่นและเพิ่มโอกาสในการพัฒนาทักษะและความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับแต่ละแนวคิด

จากแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่กล่าวถึงข้างต้น การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในยุคดิจิทัลจึงเป็นสิ่งสำคัญ และสามารถทำได้หลากหลายวิธี ดังนี้

1. แนวคิดการเรียนรู้แบบผู้เรียนเรียนรู้เอง คิดเอง (Constructivism) : การใช้เทคโนโลยีในการค้นคว้าและสืบค้นข้อมูล เช่น การใช้เครื่องมือออนไลน์ การศึกษาแบบเปิด (Open Education) หรือแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ (MOOCs) เป็นต้น

สามารถช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงข้อมูลและแหล่งความรู้ต่าง ๆ ได้ตามความสนใจและความต้องการ โดยผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำและสนับสนุนการเรียนรู้มากกว่าการสอนเนื้อหาตรง ๆ รวมไปถึงการสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการทดลองใน Virtual Labs หรือ Simulation Tools เป็นต้น ช่วยให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้จากประสบการณ์จริงผ่านการทดลองออนไลน์

2. แนวคิดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Integrated Learning) : การรวมเนื้อหาจากหลายสาขาวิชา โดยการใช้เทคโนโลยีในการจัดทำ Cross-curricular Projects หรือกิจกรรมที่เชื่อมโยงหลายวิชา เช่น การทำโปรเจกต์วิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี หรือการใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาจากหลายสาขาวิชา เช่น Google Classroom หรือ Microsoft Teams ที่สามารถเชื่อมโยงวิชาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

3. แนวคิดการเรียนรู้โดยการค้นคว้า (Inquiry-based Learning) : การใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อกระตุ้นการตั้งคำถามและการหาคำตอบด้วยตนเอง เช่น การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ คลังข้อมูลสื่อการเรียนรู้ พอร์ทัลการเรียนรู้ หรือการสร้างบล็อกการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็น และพัฒนาทักษะการค้นคว้าและการวิจัยด้วยตัวเอง ได้แก่ การใช้ Google Scholar หรือ JSTOR สำหรับค้นคว้าบทความวิจัย หรือใช้ YouTube เพื่อศึกษาแนวคิดใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่เรียน เป็นต้น

4. แนวคิดการเรียนรู้แบบการร่วมมือ (Cooperative Learning) : การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารออนไลน์เพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกัน เช่น การใช้ Google Docs หรือ Slack ในการทำงานกลุ่ม ช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกันออนไลน์แบบเรียลไทม์ การใช้ Zoom หรือ Microsoft Teams เพื่อสนทนาและทำงานกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึง การทำงานกลุ่มออนไลน์ผ่าน การสร้าง Wiki หรือแพลตฟอร์มการแชร์ข้อมูล เช่น Padlet หรือ Miro เพื่อรวบรวมความคิดและความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม เป็นต้น

5. แนวคิดการเรียนรู้ตามความสามารถ (Differentiated Instruction) : การปรับเนื้อหาการสอนหรือกิจกรรมให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล โดยใช้เครื่องมือดิจิทัลที่สามารถปรับเปลี่ยนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน เช่น การใช้โปรแกรมการเรียนรู้ที่มีระบบติดตามความคืบหน้าของผู้เรียน เช่น Khan Academy หรือ Duolingo เป็นต้น ที่ช่วยให้อาจารย์สามารถติดตามและปรับเนื้อหาหรือการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคนได้ นอกจากนี้ ยังมี Adaptive Learning Systems เช่น DreamBox หรือ Smart Sparrow เป็นต้น ที่ทั้งผู้สอนและผู้เรียนสามารถปรับการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสามารถของตนเองได้

6. แนวคิดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม (Experiential Learning) : ในยุคดิจิทัล กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ สามารถทำได้ผ่านการเรียนรู้แบบจำลอง (Simulation) หรือ การทดลองในโลกเสมือน (Virtual Reality) เช่น การใช้ Google Expeditions สำหรับการทัศนศึกษาเสมือนจริง หรือ การใช้ Minecraft Education Edition เพื่อทำการสร้างแบบจำลองหรือทำโปรเจกต์ร่วมกัน รวมถึง การใช้ Augmented Reality (AR) หรือ Virtual Reality (VR) สำหรับการเรียนรู้ประสบการณ์จริงในวิชาเคมี ฟิสิกส์ หรือวิทยาศาสตร์อื่น ๆ เป็นต้น

7. แนวคิดการเรียนรู้แบบมีผู้สอนเป็นผู้ช่วย (Teacher-centered Instruction) : ผู้สอนสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อเสริมการสอน เช่น การใช้ Learning Management System (LMS) เช่น Moodle หรือ Canvas เป็นต้น เพื่อจัดการเรียนการสอนและให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาหรือทรัพยากรได้อย่างสะดวก รวมถึง การใช้ Zoom หรือ Google Meet สำหรับการสอนออนไลน์แบบสดหรือการบรรยายที่ใช้เครื่องมือช่วย เช่น Screencast หรือ Loom เป็นต้น สำหรับการบันทึกบทเรียน

8. แนวคิดการเรียนรู้แบบการสอนในสภาพแวดล้อมเสมือนจริง (Virtual Learning) : แนวคิดนี้สามารถใช้เทคโนโลยีการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Coursera, EdX, Zoom, หรือ Google Classroom เป็นต้น ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดสถานที่หรือเวลา หรือการจัดคอร์สออนไลน์ที่สามารถเรียนได้จากทุกที่และทุกเวลา เช่น การเรียนผ่าน Massive Open Online Courses (MOOCs) เป็นต้น

9. แนวคิดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ (Creative Learning) : การใช้ เทคโนโลยีในการสร้างสรรค์ผลงาน เช่น การใช้ โปรแกรมการออกแบบกราฟิก (Adobe Creative Cloud) การสร้างวิดีโอ (iMovie หรือ Premiere Pro) หรือ การพัฒนาเกม (Scratch, Unity) เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาด้วยวิธีใหม่ รวมถึง การสร้าง Podcast หรือ YouTube Channel เกี่ยวกับหัวข้อที่เรียน หรือการออกแบบ Application หรือ Website เพื่อนำเสนอผลงาน เป็นต้น

10. แนวคิดการเรียนรู้แบบสะท้อนกลับ (Reflective Learning) : การใช้ เครื่องมือดิจิทัลเพื่อสะท้อนการเรียนรู้ เช่น บล็อกออนไลน์, e-portfolio หรือ วิดีโอสะท้อนกลับ ที่ให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นและสะท้อนการเรียนรู้ของตนเอง รวมถึง การใช้ Flipgrid หรือ Padlet เพื่อให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดหรือประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากกิจกรรม เป็นต้น

สรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้แนวคิดการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัลมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน โดยการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการสนับสนุนการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Constructivism) ช่วยให้ผู้เรียนสามารถค้นคว้า และเรียนรู้ได้เองผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ เช่น MOOCs และ Virtual Labs ซึ่งการบูรณาการวิชาหลายสาขา (Integrated Learning) สามารถทำได้ผ่านการใช้เครื่องมือที่เชื่อมโยงหลายวิชา เช่น Google Classroom หรือ Microsoft Teams ขณะที่การเรียนรู้แบบ Inquiry-based Learning จะสนับสนุนให้ผู้เรียนตั้งคำถามและค้นหาคำตอบด้วยตัวเองโดยใช้ฐานข้อมูลออนไลน์และฟอรัมการเรียนรู้

นอกจากนี้ การเรียนรู้ร่วมมือ (Cooperative Learning) สามารถทำได้ผ่านการทำงานกลุ่มออนไลน์แบบเรียลไทม์โดยใช้ Google Docs หรือ Zoom ได้ การปรับการเรียนรู้ตามความสามารถ (Differentiated Instruction) ก็ยังสามารถทำได้ผ่าน Adaptive Learning Systems ที่ปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน รวมถึง การเรียนรู้ผ่านกิจกรรม (Experiential Learning) ยังสามารถทำได้ผ่าน VR/AR หรือ Simulation เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริงจากการทดลอง การเรียนรู้แบบ Teacher-centered ก็สามารถเสริมได้ด้วยเครื่องมือ LMS เช่น Moodle หรือ Canvas ในการจัดการเนื้อหาและการสอนออนไลน์ และสุดท้าย การสะท้อนการเรียนรู้ (Reflective Learning) สามารถทำได้ผ่านเครื่องมือดิจิทัล เช่น บล็อกออนไลน์หรือ e-portfolio เพื่อให้ผู้เรียนได้สะท้อนประสบการณ์และพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองได้

การจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล : การวางแผนและการพัฒนาทักษะ

การจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล หมายถึง การใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือดิจิทัลในการออกแบบและดำเนินการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงและสามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นในโลกดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยการวางแผนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลจะครอบคลุมถึงการเลือกเครื่องมือดิจิทัลที่เหมาะสม การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการทำงานร่วมกับผู้อื่นผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ และการประเมินผลการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและทันสมัย เช่น การใช้การทดสอบออนไลน์ การทำโปรเจกต์กลุ่ม และการสะท้อนความคิดเห็นผ่าน e-portfolio เป็นต้น

การพัฒนาทักษะในการเรียนการสอนยุคดิจิทัลจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาและการสร้างความรู้ใหม่ ๆ ด้วยตนเอง ในขณะที่เดียวกันการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการประเมินผล จะช่วยให้ผู้สอนสามารถติดตามพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันสมัย ซึ่งสามารถดำเนินการได้ตามหลักการสำคัญต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์การเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

การจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล มีวัตถุประสงค์หลักในการพัฒนาทักษะและความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพในการค้นคว้าและสร้างความรู้ พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่นผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล สร้างความคิดสร้างสรรค์และแก้ปัญหาจากประสบการณ์จริงที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมเสมือนจริง และเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) โดยใช้เครื่องมือดิจิทัลในการพัฒนาตนเอง

2. การวางแผนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

การวางแผนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลต้องคำนึงถึงการใช้เทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน โดยต้องพิจารณาหลักการดังนี้

2.1 การเลือกเครื่องมือดิจิทัลที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา ได้แก่ การใช้ Google Classroom หรือ Moodle สำหรับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ Zoom หรือ Google Meet สำหรับการเรียนการสอนแบบสด

2.2 การออกแบบเนื้อหาที่ยืดหยุ่น โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความสามารถของผู้เรียน ได้แก่ การใช้ Learning Management Systems (LMS) ที่ช่วยในการติดตามความคืบหน้าของผู้เรียน

2.3 การกำหนดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การทำโปรเจกต์กลุ่มผ่าน Google Docs หรือ Padlet เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมมือ และการทำแบบทดสอบออนไลน์ และ

2.4 การจัดเตรียมทรัพยากรการเรียนรู้ทั้งจากแหล่งข้อมูลออนไลน์ เช่น MOOCs (Massive Open Online Courses), YouTube หรือแอปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นต้น

3. การเพิ่มทักษะประสบการณ์ในการเรียนการสอน

การพัฒนาทักษะประสบการณ์ของผู้เรียนในยุคดิจิทัล ต้องให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง โดยการใช้เครื่องมือดิจิทัลที่เสริมสร้างการเรียนรู้จากประสบการณ์และสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การใช้ Virtual Reality (VR) หรือ Augmented Reality (AR) เป็นต้น เพื่อจำลองสถานการณ์จริงในการเรียนรู้ รวมถึงการจำลองการทดลองทางวิทยาศาสตร์ หรือการสำรวจทางภูมิศาสตร์ การใช้เครื่องมือการจำลอง (Simulations) ในการสอนทักษะที่ต้องการการปฏิบัติจริง เช่น การฝึกทักษะการผ่าตัดในวงการแพทย์ผ่านโปรแกรมจำลอง และการให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ผลงานผ่านโปรแกรมการออกแบบกราฟิก (เช่น Adobe Creative Cloud) หรือการพัฒนาแอปพลิเคชันผ่านเครื่องมือการพัฒนาโปรแกรม เป็นต้น

4. การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

การประเมินผลการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลควรมีความหลากหลายและครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน โดยใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อทำให้การประเมินผลมีความสะดวกและมีความแม่นยำมากยิ่งขึ้น ได้แก่ การประเมินผลผ่านการทดสอบออนไลน์ เช่น การใช้ Google Forms หรือ Quizlet สำหรับการสอบหรือประเมินความรู้ การประเมินทักษะการทำงานร่วมกัน ผ่านแพลตฟอร์มที่รองรับการทำงานกลุ่ม เช่น การใช้ Trello หรือ Asana เพื่อประเมินความร่วมมือในการทำโปรเจกต์ รวมถึง การประเมินผ่านการสะท้อนความคิด (Reflection) เช่น การใช้ e-portfolio หรือ Blog เพื่อให้ผู้เรียนสะท้อนการเรียนรู้และพัฒนาการของตนเอง และ การใช้การวิเคราะห์ข้อมูล (Analytics) จาก LMS หรือเครื่องมือดิจิทัลที่ช่วยติดตามพัฒนาการและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เช่น Edmodo หรือ Canvas โดยการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการประเมินผลการเรียนรู้ ไม่เพียงแต่ช่วยให้การติดตามพัฒนาการของผู้เรียนมีความแม่นยำ แต่ยังช่วยให้สามารถให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องอีกด้วย

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัลสามารถนำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยด้าน ศีล การใช้เทคโนโลยีควรเน้นความปลอดภัยและความเป็นระเบียบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้เครื่องมือดิจิทัลได้อย่างมีคุณธรรม เช่น การเลือกแพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานและมีการควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลให้ปลอดภัย ในด้าน สมาธิ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและสามารถปรับให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคนจะช่วยเสริมสร้างสมาธิและการตั้งใจเรียน โดยใช้เครื่องมือ

ดิจิทัลที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์สูงและสามารถติดตามผลการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง เช่น การใช้ Learning Management Systems (LMS) และเครื่องมือออนไลน์ที่เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนแต่ละราย และในส่วนของ ปัญญาเทคโนโลยีดิจิทัลช่วยเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการสร้างความรู้ใหม่ ๆ โดยการใช้เครื่องมืออย่าง Virtual Reality (VR), Augmented Reality (AR) หรือการทำโปรเจกต์ออนไลน์ ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงในสภาพแวดล้อมเสมือนจริงหรือจากการทำงานกลุ่ม นอกจากนี้ การประเมินผลการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลยังสามารถทำได้หลากหลาย เช่น การใช้ e-portfolio การทดสอบออนไลน์ และการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ ที่ช่วยติดตามพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันสมัย ซึ่งการนำไตรสิกขามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัลไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาทักษะทางวิชาการ แต่ยังช่วยเสริมสร้างคุณธรรมและปัญญาให้กับผู้เรียนในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอีกด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับไตรสิกขา

คำว่า “ไตรสิกขา” ในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา หมายถึง ข้อที่จะต้องศึกษา 3 อย่าง หรือข้อปฏิบัติที่เป็นหลัก 3 อย่าง ศึกษา คือ ฝึกหัดอบรมกาย วาจา จิตใจ และปัญญา ให้ยิ่งขึ้นไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุด คือ พระนิพพาน คำว่า "การศึกษา" ที่ใช้ในภาษาไทยเป็นคำที่นำมาจากภาษาสันสกฤต หากเป็นบาลีคือ "สิกขา" คือ การศึกษาในหลักพระพุทธศาสนาและสิกขาในพระพุทธศาสนามี 3 อย่าง ได้แก่ ศีล สมาธิและปัญญานั้นเอง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต, 2547)

หลักการพัฒนามนุษย์ตามหลักของไตรสิกขา เป็นการพัฒนาแบบองค์รวม โดยมีหลักการสำคัญ ดังนี้

1. สร้างปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิ คือ ความเห็นที่ถูกต้องให้เกิดขึ้นก่อน ได้แก่ ปัจจัยภายนอกที่ดี (ปรโตโฆสะ) คือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพและสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ดี มีความเป็นกัลยาณมิตร

2. ฝึกการคิดอย่างถูกวิธี (โยนิโสมนสิการ) เป็นการฝึกคิดให้ถูกวิธี ถูกต้องและเป็นระบบอันจะเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมสนับสนุนให้มีความเห็นที่ถูกต้อง คือ สัมมาทิฐิเกิดขึ้น เมื่อสัมมาทิฐิเกิดขึ้นแล้ว ก็จะทำให้เห็นแนวทางดำเนินการที่ชัดเจน แจ่มแจ้ง เข้าสู่กระบวนการฝึกตามหลักไตรสิกขา โดยการฝึกตามหลักของไตรสิกขามีหลักสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

2.1 ศิล เป็นเรื่องของการฝึกด้านความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางวัตถุและทางสังคม ความสัมพันธ์กับวัตถุ เรียกว่า "กายภาวนา" และการพัฒนาความสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์ เรียกว่า สีสภาวนา

2.2 สมาธิ เป็นการพัฒนาด้านจิตใจ เช่น เรื่องของคุณธรรม ความดี เรื่องของสมรรถภาพของจิตใจ ความเข้มแข็ง หมั่นเพียร อุดหนุน ความมีสติ เรียกว่า จิตภาวนา

2.3 ปัญญา เป็นการพัฒนาด้านความรู้ ความเข้าใจ เน้นความรู้ตามความเป็นจริง เรียกว่า ปัญญาภาวนา

ความสำคัญของไตรสิกขาในการพัฒนาคุณภาพคนในยุคดิจิทัล

ไตรสิกขาเป็นหลักธรรมสำคัญในพระพุทธศาสนา ซึ่งถูกนำเสนอผ่านพุทธโอวาทและหลักธรรมต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อการขจัดกิเลสและพัฒนาคุณธรรม รวมทั้งปัญญาในผู้ปฏิบัติธรรม พระพุทธเจ้าทรงชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของไตรสิกขาผ่านหลายพระสูตร เช่น ใน อนุพุทธสูตร ได้กล่าวถึงหลักธรรมสี่ประการเพื่อถอนภวตัณหา (ความอยากมีอยากเป็น) ว่า "ภิกษุทั้งหลาย เราได้รู้แจ้งแห่งตลอดอริยศีล เราได้รู้แจ้งแห่งตลอดอริยสมาธิ เราได้รู้แจ้งแห่งตลอดอริยปัญญา เราได้รู้แจ้งแห่งตลอดอริยวิมุตติ เราถอนภวตัณหาได้แล้ว ภวเนตติสิ้นไปแล้ว บัดนี้ภพใหม่ไม่มีอีก" (อง.จตุกก. (ไทย) 21/1/1-2)

นอกจากนี้ ในวัชชีปุตตสูตร พระพุทธเจ้ายังทรงเน้นถึงความสำคัญของการปฏิบัติตามสิกขาบท โดยตรัสว่า "หากปฏิบัติตามไม่ครบถ้วนบริบูรณ์ ฟังศึกษาปฏิบัติ ไตรสิกขา คือ ศึกษาอริศีลสิกขา อริจิตตสิกขา และอริปัญญาสิกขา เมื่อศึกษาอริศีลสิกขา อริจิตตสิกขาและอริปัญญาสิกขาแล้ว ก็จะสามารถละระคาะ โทสะและโมหะได้ เมื่อระคาะ โทสะและโมหะถูกละแล้ว ย่อมไม่ทำกรรมที่เป็นอกุศล และไม่ประพฤตสิ่งที่เลวทรามอีก" (อง.ติก. (ไทย) 20/85/310-311)

ในปฐมสิกขาสูตร กล่าวถึงผลของการปฏิบัติตามไตรสิกขาอย่างบริบูรณ์ว่าจะนำไปสู่การบรรลุธรรมขั้นต่าง ๆ การหลุดพ้นจากอาสวะกิเลสทั้งปวง ภิกษุผู้มีศีลมั่นคงและศึกษาสิกขาบทอย่างเคร่งครัด จะสามารถละสังโยชน์สามประการและบรรลุเป็นโสดาบัน ไม่มีทางตกต่ำ และจะสำเร็จสัมโพธิในวันข้างหน้า (อง.ติก. (ไทย) 20/87/312-313)

นอกจากนี้ หลักไตรสิกขายังมีบทบาทสำคัญในพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท โดยปรากฏในคัมภีร์สำคัญอย่าง วิสุทธิมรรค ซึ่งแต่งขึ้นโดยพระพุทธโฆษาจารย์ ปราชญ์ผู้

ยิ่งใหญ่ในพระพุทธศาสนาเถรวาท คัมภีร์นี้อธิบายและขยายความหลักไตรสิกขาอย่างละเอียดและพิสดาร โดยเน้นถึงความสำคัญของศีล สมาธิและปัญญาในกระบวนการปฏิบัติธรรมและการศึกษา หลักไตรสิกขาในคัมภีร์ วิสุทธิมรรค และ วิมุตติมรรค

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนรู้และการสอน การผสมผสานหลักไตรสิกขา (Tri-Sikkha) ของพระพุทธศาสนาเข้ากับการจัดการเรียนการสอนเป็นแนวทางที่สามารถสร้างสรรค์ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและมีความหมายได้มากขึ้น ไตรสิกขา ซึ่งประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณธรรมและสติปัญญาของผู้เรียนในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ไตรสิกขาในพระพุทธศาสนาเป็นหลักคำสอนที่เน้นการฝึกฝนและพัฒนามนุษย์ในทุกด้าน ประกอบด้วยสามองค์ประกอบหลัก คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ศีล หมายถึง การฝึกฝนในด้านกายและวาจาให้บริสุทธิ์ สมาธิ คือ การพัฒนาจิตใจให้มีความมั่นคงและสงบ ส่วน ปัญญา เป็นการพัฒนาความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในธรรมชาติของสรรพสิ่งและการดำเนินชีวิต ไตรสิกขากิจเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์พร้อมทั้งทางกาย วาจาและจิตใจ

การประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการจัดการเรียนการสอนยุคดิจิทัล

การจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัลสามารถนำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียนในสภาพแวดล้อมที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การบูรณาการไตรสิกขาเข้ากับกระบวนการสอนมีข้อดีหลายประการ ดังนี้

ศีลกับการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เกื้อกูล โดยศีลเน้นการปฏิบัติที่ส่งเสริมความเรียบร้อยและความรับผิดชอบต่อสังคม ในบริบทของการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล ศีลสามารถนำมาใช้ในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเคารพซึ่งกันและกัน ความมีระเบียบวินัย และการปฏิบัติตามกฎระเบียบในการใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้อง เช่น การสร้างนโยบายการใช้สื่อดิจิทัลในห้องเรียนที่เน้นการเคารพสิทธิและความเป็นส่วนตัวของผู้เรียน

สมาธิกับการพัฒนาความตั้งมั่นในการเรียนรู้ โดยสมาธิช่วยให้ผู้เรียนมีสมาธิและความตั้งมั่นในการเรียนรู้ การฝึกสมาธิสามารถช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการควบคุมจิตใจและลดการถูกรบกวนจากสิ่งแวดล้อมดิจิทัลที่มีความซับซ้อน การสอน

เทคนิคการเจริญสมาธิ เช่น การฝึกสติ (Mindfulness) สามารถช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการจัดการกับข้อมูลจำนวนมากและมีประสิทธิภาพในการเรียนรู้ที่สูงขึ้นเป็นต้น

ปัญญากับการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและยั่งยืน โดยปัญญาในไตรสิกขาหมายถึงการพัฒนาความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและการใช้เหตุผลอย่างมีสติ ในการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญ การสอนแบบ Problem-Based Learning (PBL) หรือ Inquiry-Based Learning (IBL) สามารถช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาปัญญาและสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริงได้

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม การศึกษาไม่เพียงแต่ต้องปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีเท่านั้น แต่ยังต้องรักษาและส่งเสริมคุณธรรมและปัญญาในหมู่ผู้เรียนด้วย หลักไตรสิกขา ซึ่งประกอบด้วย ศีล สมาธิและปัญญา ถือเป็นกรอบแนวคิดที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับยุคดิจิทัล โดยสามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างการเรียนรู้ที่มีความสมดุลระหว่างการพัฒนาความรู้ ความสามารถทางเทคโนโลยีและการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน ดังนี้

1. ศีล (การพัฒนาความสัมพันธ์และจริยธรรม)

ศีลในบริบทของการศึกษา หมายถึง การฝึกฝนให้ผู้เรียนมีความประพฤติปฏิบัติที่ดีทั้งทางกาย วาจาและใจ โดยในยุคดิจิทัล ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลและทรัพยากรการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและหลากหลาย แต่การมีศีลช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีอย่างรับผิดชอบ มีจริยธรรมและไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อตนเองและผู้อื่น

การประยุกต์ใช้ศีลในการเรียนการสอนยุคดิจิทัล : ผู้สอนต้องส่งเสริมการเรียนรู้ด้านจริยธรรมดิจิทัล (Digital Ethics) เช่น การรู้จักใช้ข้อมูลอย่างถูกต้อง การป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ และการรักษาความปลอดภัยในโลกออนไลน์ สนับสนุนการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เน้นการเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น เช่น การใช้สื่อออนไลน์ในทางที่สร้างสรรค์และหลีกเลี่ยงการบูลลี่ (Cyberbullying) เป็นต้น

2. สมาธิ (การพัฒนาจิตใจและความมุ่งมั่น)

สมาธิ หมายถึง การฝึกฝนจิตใจให้มีความตั้งมั่น มีสติและไม่ฟุ้งซ่าน ในยุคดิจิทัลที่มีข้อมูลและสิ่งเร้าจำนวนมาก การฝึกสมาธิช่วยให้ผู้เรียนสามารถโฟกัสและจัดการกับข้อมูลที่ได้รับอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่หลงไปกับข้อมูลที่ไม่จำเป็นหรือข้อมูลที่ไม่มีความหมาย

การประยุกต์ใช้สมาธิในการเรียนการสอนยุคดิจิทัล : ผู้สอนควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีสมาธิ เช่น การเรียนรู้ผ่านการใช้สื่อมัลติมีเดียที่เน้นความเข้าใจลึกซึ้ง การทำสมาธิสั้น ๆ ก่อนเริ่มเรียน หรือการใช้เทคนิค Pomodoro เพื่อแบ่งเวลาในการเรียนและพักให้เหมาะสม การสอนให้ผู้เรียนรู้จักการจัดลำดับความสำคัญของงาน (Prioritization) และการบริหารเวลาในโลกดิจิทัลที่เต็มไปด้วยข้อมูลและสิ่งรบกวน เป็นต้น

3. ปัญญา (การพัฒนาความรู้และความเข้าใจ)

ปัญญา หมายถึง การพัฒนาความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง การคิดอย่างมีเหตุผลและการรู้จักประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหา ในยุคดิจิทัลที่ข้อมูลมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การมีปัญญาช่วยให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์และประเมินข้อมูลได้อย่างถูกต้อง ไม่ตกเป็นเหยื่อของข่าวลวงหรือข้อมูลที่ไม่มีมูลความจริง

การประยุกต์ใช้ปัญญาในการเรียนการสอนยุคดิจิทัล : ผู้สอนควรฝึกให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และประเมินข้อมูลอย่างเป็นระบบ (Critical Thinking) ผ่านการเรียนรู้จากกรณีศึกษา (Case Study) หรือการอภิปรายในชั้นเรียนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่เกิดขึ้นในสังคมดิจิทัล การส่งเสริมการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Interdisciplinary Learning) ที่เน้นการนำความรู้จากหลายสาขาวิชามาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในโลกดิจิทัล

สรุป

การจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัลสามารถนำหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิและปัญญา มาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณธรรมและปัญญาของผู้เรียนในโลกที่เต็มไปด้วยข้อมูลและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในการใช้ศีลในยุคดิจิทัล ผู้เรียนจะได้รับการสอนให้ใช้เทคโนโลยีอย่างมีความรับผิดชอบและจริยธรรม โดยมุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เคารพสิทธิและความเป็นส่วนตัว รวมถึงการป้องกันการละเมิดในโลกออนไลน์ การใช้สมาธิช่วยให้ผู้เรียนสามารถจัดการกับข้อมูลจำนวนมากและฝึกฝนความตั้งมั่นในการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมการโฟกัส เช่น การใช้เทคนิค Pomodoro หรือการทำสมาธิสั้น ๆ ก่อนเรียน เพื่อพัฒนาความสามารถในการโฟกัสกับงานที่สำคัญในยุคดิจิทัล ขณะที่ปัญญาช่วยให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และประเมินข้อมูลอย่างมีเหตุผล โดยการส่งเสริมการเรียนรู้แบบคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) ผ่านการศึกษาและอภิปรายกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสังคมดิจิทัล

ในภาพรวม การประยุกต์ใช้ไตรสิกขาในการเรียนการสอนยุคดิจิทัลไม่เพียงแต่พัฒนาความรู้และทักษะทางเทคโนโลยี แต่ยังช่วยเสริมสร้างคุณธรรมและปัญญาของผู้เรียน ทำให้พวกเขาสามารถรับมือกับความท้าทายในสังคมที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

รายการอ้างอิง

- กิติมา ปรีดีดีลก. (2532). *การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : อักษร
พิพัฒน์.
- ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน. (2560). *ห้องเรียนกลับด้าน : ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*.
วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. 6(2),(ฉบับพิเศษ), 171-182.
- ทีศนา แชมมณี. (2545). *รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย*. กรุงเทพฯ :
ด้านสุทธาการพิมพ์.
- ประสิทธิ์ งามจตุระกุล. (2559). *การเรียนรู้ในโลกยุค Digital*. สืบค้น 25 กันยายน 2567,
จาก <https://url.in.th/mSSft>
- พงษ์พัชรินทร์ พุชวิฒนะ. (2564). *การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในยุคดิจิทัล*. *วารสาร
นวัตกรรมการเรียนรู้และเทคโนโลยี*, 1(2), 1-11.
- พระเทพญาณมงคล และคณะ. (2558). *คู่มือการศึกษาสัมมาปฏิบัติไตรสิกขา*. นครปฐม :
เพชรเกษม 프린ต์ติ้งกรุ๊ป.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*
(พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิ
สดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิชัย วงศ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนาผล. (2563). *การออกแบบการเรียนรู้ใน New Normal*.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วันเพ็ญ พุทธานนท์. (2563). *New Normal การศึกษาไทยกับ 4 รูปแบบใหม่การเรียนรู้*.
สืบค้น 25 กันยายน 2567, จาก [https://www.thebangkokinsight.com/
367124/](https://www.thebangkokinsight.com/367124/)
- สุคนธ์ ภูริเวทย์. (2544). *การออกแบบการสอน Instructional design*. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). *แนวทางการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลที่เหมาะสมกับผู้เรียนในวัยเรียน*. นนทบุรี : บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.

Thompson, J. (2016). *6 Blended Learning Models: When Blended Learning Is What's Up for Successful Students*. Retrieved September 23, 2019, from <https://elearningindustry.com/6-blended-learning-models-blended-learning-successful-students>

OKMD. (2563). *การเรียนรู้ในยุคดิจิทัล*. สืบค้น 25 กันยายน 2567, จาก <https://www.okmd.or.th/okmd-opportunity/life-long-learning/3678/>

“_____”. (2563). *การเรียนรู้ในยุคดิจิทัล (2) : เทคโนโลยีกับการเรียนรู้*. สืบค้น 25 กันยายน 2567, จาก <https://www.okmd.or.th/okmd-opportunity/life-long-learning/3686/>

Utecht, J. & Keller, D. (2019). *Becoming Relevant Again: Applying Connectivism Learning Theory to Today's Classrooms*. *Critical Questions in Education*. 10(2), 107-119.